

Trandafir Jurjovan, Folclor muzical românesc din Ovcea, Societatea cultural-artistică Steaua, Ovcea 1983, 431 str. + 16 tabli.

U uvodnoj studiji autor daje nekoliko podataka o naselju Ovča kraj Pančeva, kao i o njenim meštanim, sa geografskog, istorijskog, demografskog, lingvističkog i društveno-kulturnog aspekta i izlaže folklorne kategorije koje srećemo u muzičkom folkloru Ovče. Tekst uvodne studije preveden je u celosti na srpskohrvatski, a ukratko je izložen u rezimeu na engleskom.

Izuzev uspavanki, koje nisu obuhvaćene u ovom radu, autor predstavlja gotovo sve folklorne kategorije koje se mogu sresti i u muzičkom folkloru Rumuna iz Vojvodine, i to: dečiji folklor, obredne i običajne pesme i igre – dodole, kolede, vertep, klocalica, smrt i sahrana – tuženje i predika, svadba i svadbeni običaji, epske pesme [balade], lirske "svakodnevne" pesme i igre. Kao aneks teoretskim razmatranjima autor prilaže: pregled muzičkih lestvica, rečnik sa tumačenjem dijalektalnih reči, indeks građe po folklornim kategorijama, indeks kazivača po azbučnom redu, fotografije i bibliografiju. Predgovor zbirci napisao je prof. Radu Flora sa Univerziteta u Beogradu.

Sa metodološke tačke gledišta, pored karakterističnih podataka o običajima, autor izlaže i podatke o morfološkim elementima teksta i muzike, kao što su: tematika i pojedine stilske osobenosti, sistem versifikacije, tonski sistemi, muzička forma, ritam i, obično, stil izvođenja.

O bogatstvu i raznovrsnosti muzičkog folkloru iz Ovče govori nam i podatak da je Trandafir Žuržovan ličnim istraživanjem u ovom mestu, objavljenim 1963, 1973, 1974. i 1980-82. godine, velikim svojim zalaganjem sakupio 265 pesama i igara, od kojih je objavio 208 melodija u ovoj zbirci. Od tih pesama izdvajaju se – kako tematski tako i sa

muzičkog stanovišta – balade, kao jedna reprezentativna folklorna kategorija ovčanske vokalne tradicije. To se da lako zaključiti iz bogatog i raznovrsnog književnog sadržaja objavljenih balada, kao i na osnovu varijeteta tonskih sistema, od prepentatonskih do tonalnih sistema, inače tipične muzičke strukture ne samo u baladama vojvođanskih Rumuna već i u strukturi "svakodnevnih" rumunskih pesama iz Banata.

U celini gledano, rumunske narodne pesme i igre obuhvaćene u ovoj monografiji predstavljaju dragocen folklorni materijal naročito za produbljivanje budućih etnomuzikoloških istraživanja kod Rumuna u Vojvodini, imajući u vidu činjenicu da se brojne pesme iz ove zbirke mogu sresti danas i u drugim mestima iz Banata sa rumunskim žvljem.

Na kraju ovog informativnog prikaza treba istaći da posebna zasluga za objavljivanje ove knjige pripada kako autoru Trandafir Žuržovanu tako i amaterima Kulturno-umetničkog društva Societatea cultural-artistica "Steaua" iz Ovče, mesta nedaleko od Beograda, koje je kao izdavač omogućilo objavljivanje do sada prve monografije o muzičkom folkloru Rumuna u Jugoslaviji.

NICE FRACILE

Dimitrije O. Golemović, Dvoglasno pevanje novije scoske tradicije u Srbiji, izdanje autora, Beograd 1981, 52 + CXXV str.

Prema naslovu rada mogao bi se očekivati presjek različitih tipova dvoglasja u repertoaru novije glazbene tradicije u selima Srbije. Međutim, terminom "dvoglasno pevanje novije scoske tradicije" autor obilježava samo jedan od tipova dvoglasnih oblika, posebnih karakteristika – homofono dvoglasje, staro "oko stotinjak godina", u kojem drugi glas

prati prvi najčešće u paralelnim tercama s karakterističnim završetkom u sazvuku čiste kvinte. Osim u Srbiji, ovaj izvanredno vitalan tip dvoglasja, poznat pretežno pod nazivom "na bas", snažno je prisutan u folklornoj glazbi različitih predjela Bosne i Hercegovine i Hrvatske.

Velika popularnost i široka rasprostranjenost ovog dvoglasnog oblika potakla je autora da mu se posebno posveti, to više što ga dotadašnji etnomuzikološki radovi iz SR Srbije, iako su registrirali njegovu prisutnost, nisu u dovoljnoj mjeri obradili jer su u prvom redu bili koncentrirani na stariju glazbenu tradiciju.

Osim građe sakupljene vlastitim istraživanjima u Ivanjičkom Starom Vlahu, Tamnavi i Takovskom predjelu [od 1977. do 1980. god.], Golemović uzima u obzir i građu fono-arhiva Fakulteta muzičke umjetnosti u Beogradu, fonoteke Radio-Beograda, primjere snimljene na gramofonskim pločama te notne zapise ovog oblika [kako iz Srbije tako i iz Bosne i Hercegovine i iz Hrvatske] objavljene u etnomuzikološkoj literaturi.

Kako je isključivo glazbeni kriterij odredio temu ovog rada, tako je i najveći dio uvodne studije posvećen samim glazbenim obilježjima ovog oblika. Nakon kraćeg uvoda u kojem govori o prisutnosti i općenito o slaboj zastupljenosti tradicijskih glazbenih oblika u suvremenom repertoaru, o istiskivanju starijih oblika dvoglasja novijim te rezimira podatke i zaključke o "pjevanju na bas" iz ranijih etnomuzikoloških radova, u središnjem dijelu studije autor iznosi rezultate detaljne muzikološke analize velikog broja glazbenih primjera, od kojih je sâm transkribirao 290 primjera i jedan dio [135] uvrstio i u ovaj rad. Analizom *melodijskih karakteristika* autor izdvaja sedam najvećih tipova napjeva, govori o melodijskim linijama obaju glasova i njihovim međusobnim odnosima pri čemu se zadržava na problemu nastupa drugog glasa te iznosi zanimljiva zapažanja i objašnjenja u vezi s njegovom slabijom razvijenosti. Posebno se bavi "strukturom

dvoglasa" pod kojim razumijeva njegov sazvučni "harmonijski" element. Navodi zastupljenost pojedinih intervala koji međusobno oblikuju 1. i 2. glas i načine kako oni nastaju. Pojave nekih intervala [npr. sekunde, kvarte] objašnjava kao rezultat u prvom redu melodijskog, a ne "harmonijskog" glazbenog mišljenja izvođača. Osim *karakteristika melopoetskih oblika* unutar kojih samo sažeto izlaže rezultate analize glazbenih formi i njihove procentualne zastupljenosti, a više se bavi njihovim tekstualnim dijelom i njegovom razradom], Golemović posebno govori o *tempu, kadencama, tonskim nizovima, ritmu i metru*. Posebnu pažnju poklanja stilskim karakteristikama izvođenja [*Osobnosti izvođenja*] - kako melodije [ukrasni tonovi, "poniranje glasa" i teksta ["gutanje" i dodavanje glasova, izobličavanje teksta u dionici 2. glasa] tako i s obzirom na boju i intenzitet glasa [pjeva se glasno i punim grlom; u dionici solista, uslijed preforiranog pjevanja u želji da se nadglasaju redovito brojniji pjevači 2. glasa, često se javlja tremolo].

U nastavku uvodne studije Golemović se posebno bavi oblicima koji sadrže elemente i starije i novije tradicije, upozorava na sličnosti između ovog tipa dvoglasja i pojedinih oblika instrumentalne glazbene prakse [naročito svirke na dvojnica], osvrće se na isti tip dvoglasja izvan Srbije [prema dostupnim objavljenim izvorima] i posvećuje pažnju njegovoj ulozi i mjestu u NOR-u.

Tokom izlaganja autor redovito upućuje na notne primjere sadržane u drugom, većem dijelu rada. Od ukupno 222 primjera, prva 32 odnose se na shematski predstavljene glavne karakteristike ovog tipa dvoglasja [tipovi melodija, kadenci, nastajanje pojedinih inintervala i suzvuka itd.]. Slijedi spomenutih 135 Golemovićevih zapisa s područja Srbije, zatim 54 zapisa što ih je odabrao iz objavljenih radova raznih autora, i to iz Bosne i Hercegovine [13], iz Hrvatske [33] i Slovenije [Vela krajina, 2], i na kraju 6 zapisa dvoglasnog pjevanja ovog tipa na-

